SEFÎNE-İ NEFÎSE-İ MEVLEVİYÂNDAKİ TÜRKÇE ŞİİRLER

ŞEV
KİYE KAZAN

Sâkıb Mustafa Dede (öl.1148/1735) mevlevî tarikatının Divan Edebiyatı içerisindeki en önemli temsilcilerinden birisidir.Edirne Muradiye Mevlevîhânesi Şeyhi Mehmet Dede tarafından yetiştirilmiştir. Kütahya Mevlevîhânesine gelmeden önce İstanbul'da Gavsî Dede, Fasîh Dede, Nâyî Osman Dede gibi devrinin büyükleriyle sohbetlerde bulunmuştur. Arapça ve Farsçayı çok iyi bilen Sâkıb Dede, Mısır'da da Siyâhî Dede'nin hizmetinde çalışmıştır.

Sâkıb Dede; Risâle-i Sipehsâlar be Menâkıb-ı Hudâvendigâr, Menâkıbü'l-Ârifîn, Menâkıb-ı Molla Hünkâr-ı Konevî, Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye gibi kaynakların kendisinden önce yazılanları incelemiş ve Kütahya Mevlevîhânesi şeyhliğinde iken, mevlevî antolojisi özelliğini taşıyan "Sefîne-i Mevleviyye" adlı eserini ve Türkçe divanını tertip etmiştir. Bu divan, Sâkıb Dede'nin tasavvufî duygu ve düşüncelerinden oluşmuş geniş hacimli bir eserdir. (Bkz. Ahmet Arı, Sakıb Mustafa Dede-Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni, Basılmamış Doktora Tezi, 2 C., Konya, 1995)

Mevlevi tarikatında Mevlânâ devrinden başlayarak, Mevlânâ ve ona bağlı olanların biyografilerini vermek bir gelenektir. Sâkıb Dede de bu geleneğe uyarak, eserinin birinci cildinde Menâkıbü'l-Ârîfin'in bittiği tarihten kendi zamanına kadar Konya'da dergâhına şeyh olan, Mevlânâ soyundan gelen çelebiler "Esâmî-i Sâmiye-i Evlâd-ı Zevi'l-ihtirâm-ı Hazret-i Mevlânâ"dan 61 kişinin; ikinci cildinde muhtelif tekkelerde şeyhlik eden mevlevî şeyhlerin "Esâmî-i Şerîfe-i Dervîşân-ı Eshâb-ı Hâl-i Ferhunde-me'âl-i Tarîka-i Mevleviyye"den 78 kişinin; üçüncüsünde mevleviler arasında tanınmış bazı dervişler "Hulefâ-yı 'Izâm ve Meşâyih-i Kirâm-ı Tarîkat-i Mevleviyye"den 80 kişinin biyografilerini vermiştir. Birinci ve ikinci ciltlerinin son kısımlarında mevlevî kadınlarının hal tercümelerini de yazmıştır. Eserin kapağının içindeki adı, "Sefîne-i Nefîse-i Mevlevîyân"dır ve metin 645 sayfadır. Eser, Mısır'da 1283/M.1866'da Matbaa-i Vehbiyye'de üç cilt halinde basılmıştır.

Sefîne-i Mevleviyân, bir menâkıbnâme özelliği taşımaktadır. Sefîne-i Mevleviyân, Mevlânâ soyundan gelen çelebilerin, mevlevi şeyhlerinin ve bu tarikat içerisinde isim yapmış kimselerin biyografilerini ihtiva eden bir eserdir. "Mevleviliğin kurucuları ve Mevlânâ soyundan gelen çelebilerin hemen hepsi şair, mevlevi şeyh ve dervişlerinin büyük bir kısmı divan sahibi, güzel sanatların herhangi bir şubesinde temâyüz etmiş kişilikleri bulunması itibarıyla da Türkçe yazılan şuarâ tezkireleri arasında düşünülebilir."(Hüseyin Ayan, Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyân'a Göre Mevlevilik", 8. Mevlânâ Kongresi'nde Sunulan Bildiri, Konya, 1996)

Horasan erenlerinden feyz alan yani aşk ve cezbenin ön plânda tutulduğu mevleviliğin, diğer tarikatlarla da yakın bir ilgisi vardır. Bunların başında da Bektaşilik gelir. Bektaşilik, Mevlânâ ile çağdaş olan ve onun ölümünden iki yıl önce 669/ M.1270'de vefat eden Hacı Bektaş adına kurulmuş bir tarikattır.

Neyzen, Mevlevî-Bektâşî birliğinin timsalidir. Bir şiirinde:

Neyim meyim ile Bektâş cenâb-ı Mevlânâ

Zahîr-i saltanatımdır Muhammed Âl-i Abâ

Bu Neyzen'e göre yoktur o mâsivâ vü sivâ

Vatan dedikleri gurbette bî-kesim ammâ

Perî-i san'ata mâlik fakıyr-i hicrânım

demektedir. Bir başka şiirinde de Mevlevî-Bektâşî-Hurûfî birliğinden şöyle söz etmektedir:

Zât-ı sultân-bakaa ya'nî ma'ânî husrevi

Sâz u söz âhengin etmiş aşka burhân-ı kavî

Ben ezel ser-mestiyim meydânım arş-ı müstevî

Aksedince gönlüme Şems-i hakıykat pertevi

Meyde Bektâşî göründüm neyde oldum Mevlevî

Hubb-ı Haydar bu tarîykin hem sonu hem başıdır

Câvidân u Mesnevî mısbâh-ı şu'le-pâşıdır

Sûret ü ma'nâda Hünkâreyn sır kardaşıdır

Meşrebim Mollâ-yı Rûmî mezhebim Bektâşidir

Tâ ezelden yandı dilde bu çerâğ-ı ma'nevî

(Abdülbâki Gölpınarlı "Mevlânâ'dan Sonra Mevlevilik", İnk. ve Aka Ktp. İstanbul, 1983, s.303).

Mevlevilik, özellikle XVI. yüzyıldan sonra, yüksek tabakanın, medrese görmüş tahsilli kimselerin; Bektaşilik ise daha alt tabakaların tarikatı olmuştur. Mevlevilik ve Bektaşilik çoğu zaman birbirlerini yadırgamasalar da mevleviliğe mensup olanların tahsilli oluşları, şiir ve musiki zevklerinin yüksekliği bektaşileri daima geride bırakmıştır.

Mevleviler arasında büyük ün kazanan ve "Hânedân-ı Sâkıbiyye" adıyla da anılan bu eserin matbu nüshasının birinci cildi, 268; ikincisi 144; üçüncüsü 233 sayfa olarak düzenlemiştir. Bu eserde 8'li hece vezniyle yazılmış bir münâcâtın dışındaki diğer şiirlerde aruz vezninin şu kalıpları kullanılmıştır:

1. Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

2. Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

3. Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

4. Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

5. Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

6. Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

7. Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

8. Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

9. Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

10. Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

11. Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûl

12. Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün

13. Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün

Mevlevilik ve kültür tarihimiz için büyük önemi olan "Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyân" adlı eserin içindeki Türkçe şiirleri seçip incelememizin sonunda: 1 münâcât, 1 tercî-i bend, 18 gazel, 15 tarih kıt'ası, 1 tarih mısrâı, 30 kıt'a, 9 nazm, 1 rübâ'i, 15 beyit, 3 mısrâ, 1 mesnevi, 41 terceme olmak üzere 136 tane manzûmeyi tespit ettik. Bütün bunları nazım biçimlerine göre ayırdık ve "Tercemeler" başlığındaki kıt'aları "Kıt'alar" bölümüne almadık. Her manzûmenin başında veznini, tespit edebildiğimiz şairlerini, sonunda da cilt ve sayfa numarasını verdik

Kendisinden önce yazılanları dikkatle inceleyerek geleneğin en geniş ve en güzel örneğini veren Sâkıb Dede, eserini ağır ve ağdalı bir üslûpla kaleme almıştır. Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyân" da çelebi, şeyh ve dervişlerden şair olanların şiirlerinden seçilen örneklerin pek azı Türkçe, pek çoğu ise Arapça ve Farsça'dır. Biz de Türkçe şiirleri tespit edip inceledik.

Âdem Efendi MÜNÂCÂT

(8'li hece vezniyle yazılmıştır.)

1 Yâ Rabbi 'izzetün hakkı

Kurtar bizi nefs elinden

Kemâl-i nusretün hakkı

Kurtar bizi nefs elinden

2 Mukırrum zâtuna cândan

Ayırma cânı cânandan

Hıfz eyle nefs ü şeytândan

Kurtar bizi nefs elinden

3 Varayım ben benden sana

Göster seni bensiz bana

Mest oluban kalam tâna

Kurtar bizi nefs elinden

4 Âdemim ağlatma beni

Tövbem kabûl it yâ Ganî

Al beni vir bana seni

Kurtar bizi nefs elinden C.III, s.50

Der-sitâyiş-i Hazret-i Çelebi Argûn kuddise sırrahû

TERCÎ'-İ BEND

Fâ'ilâtün Fâ'ilatün Fâ'ilatün Fâ'ilün

I

Tâc-dâr-ı mülk-i bâl ü 'ârif-i sâhib-kemâl

Şeh-süvâr-ı saff-ı hâl ü vâkıf-ı sırr-ı me'âl

Râyet-efrâz-ı kerâmet dâr-ı fermâ-yı nevâl

Mesned-ârâ-yı velâyet-zîb-i mi'râc-ı hayâl

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

II

Zât-ı pâki gevher-i yektâ-yı deryâ-yı şu'ûn

Sîne çâk-ı hüsn-i vasfı kilk-i tab'-ı zû-fünûn

Sâyesi ser-mâye-i âsâyiş-i ehl-i derûn

Hâk-ı der-gâhında itmez nakş-ı yâ raybe'l-menûn

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

III

Lehce-i lutf-ı beyân-ı tûtî-i hikmet-serâ

Beçce-i kuds âşiyân-ı bülbül-i cennet-serâ

Çend-rûz olsa ne gam köhne-kafes tahte's-serâ

Mehçe-i a'lâm-ı sırrı kim ola fevka'l-verâ

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

IV

Nev-be-nev ihsânı dervîşânı memnûn itmede

İştiyâkı dem-be-dem hullânı mecnûn itmede

Hüsn-i hulkı yek-be-yek ihvânı meftûn itmede

Zikr-i hayrı ser-be-ser ekvânı meşhûn itmede

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

V

Olmasaydı âdeme âyîne-dâr ger şems-i dîn

Zerre-vâr olmazdı meczûbı 'ukûl-ı mürşidîn

Pertev-i çeşm ü çerâğ-ı sâdırîn ü vâridîn

'Av 'av-ı sekdür ana nisbetle harf-i hâsidîn

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

VI

Sırr-ı İlyâs olduğında yok ser-i mû irtiyâb

Himmeti virse n'ola rûy-ı zemîne âb u tâb

Kanda kim bir derd-mend olsa esîr-i pîç-tâb

Cânib-i rûh-ı cenâbından görür bin feth-i bâb

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

VII

Ol şeh-i gaybî haşemdür çün velî ibnü'l-velî

'Asrınun olsa 'aceb mi ser-firâz u ekmeli

Anda cem' olmış ma'ârif âhiri vü evveli

Âhir-i sâbık ki dirler şübhesiz oldur belî

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

VIII

Dâmeni üftâde-i pây-ı ümîde dest-gîr

Dest-i sûd-ı hırz-ı cân-ı müstemend-i müstecir

Mûmyâ-yı iltifâtı çâre-i kalb-i kesîr

Kimyâ-yı hâk-i pâyi mâye-i dest-i fakîr

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

IX

Zânû-yı teslîmi besdür serverân-ı himmete

N'eylesünler ser-fürû-yı âsitân-ı devlete

Cümle cân u baş ile âmâde vakt-i fırsata

Muntazırdur her biri nâ-geh kabûl-i hıdmete

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

X

Eymen-âbâd-ı tecellî tab'-ı sâf-ı hürremi

Teşne-i âb-ı bekâya Hızr-ı zinde her-demi

Gûşe-i vahdetde sağrak-ı fenâdur hem-demi

Nev-'arûs-ı bahta nâz eyler kemîne mahremi

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

XI

Fâtih-i genc-i işâret kâşif-i sırr-ı zamîr

Tâli'-i evc-i beşâret mürşid-i bernâ vü pîr

Fi'l ü kavli dil-nişîn ü vaz' u tavrı dil-pezîr

Şîve-i nâdîdesi teshîr-i dilde bî-nâzîr

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

XII

Zâhirâ olmış zemîn-i türbesinde münzevî

Bâtınında enfüs ü âfâk lîkin müntavî

Meşrebinden teşne-diller dâ'im olsun mürtevî

Kim odur hâlâ veliyyü'l-'ahd-ı pîr-i mevlevî

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

XIII

Sâyesinde oldı Kütâhiyye burcü'l-evliyâ

Nâmını Dâru's-selâm-ı Rûm itsün asfiyâ

Olmış âsûde civârında gürûh-ı etkiyâ

Merkadin huld-ı berîn itmiş Cenâb-ı Kibriyâ

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

XIV

Keştî-i Nûh-ı hakîkatdür makâm-ı bî-gamı

Olmaz ol gülşende tûfân-ı havâdis mâtemi

'Adlini nâdir bulur seyyâh-ı mülk-i 'âlemi

Cennet olurmış meger mevâ-yı kâmil âdemi

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

XV

Mecma'-ı rûhâniyândur subh u şâm ol dâ'ire

Hân-ı elvân-ı keremdür nüzl-i fevc-i zâ'ire

Şu'le-i rahmet olınca sâhasında nâ'ire

Söz nedür igrâk-ı evsâf-ı na'îm-i sâ'ire

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

XVI

Serserî gerd-i cihân iken bi-hamdi'llâh dilâ

Eyledük ol dergeh-i vâlâya nâ-geh iltica

Şükr-i tevfîk-i kabûle iştigâl it dâ'imâ

Tâ sezâ-yı rûh u reyhân olasın rûz-ı cezâ

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

XVII

Şâh-ı evreng-i hilâfet mâh-ı Ken'ân-ı kerem

Bende-perver lutf-güster pâk-gevher lâ-cerem

Eylemez ser-ber derîn mahrûm-ı en'âm-ı harem

Bâ-husûs olsa 'ubûdiyyetde bî-tâb-ı herem

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl

XVIII

Olmak istersen mahall-i 'afv ü gufrân-ı Hudâ

Halka-veş Sâkıb derinden bir nefes olma cüdâ

İtmeyince nakd-i 'ömri bî-kusûr anda fedâ

İtmiş olmaz ihtirâm-ı hakkını bende edâ

Kutb-ı 'âlem gavs-ı âdem mazhar-ı nûr-ı cemâl

Hazret-i Sultân Argûn kurretü'l-'ayn-ı celâl C.I, s.96

GAZELLER

1.

Semâ'î Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

1 Pertev ki şevk-ı şem'-i ruh-ı yârdan gelür

Bir lem'adur tecellî-i dîdârdan gelür

2 Tab'um çerâğı Kâsım-ı Envârdan yanar

Bûy-ı fenâ damağıma 'attardan gelür

3 Başda külâh-ı şu'lesidür dûd-ı âhumun

Mevlâyîdür ki Hazret-i Hünkârdan gelür

4 Nukl-i şarâb-ı meclis-i gam da yeter bana

Şol hûn-ı dil ki dîde-i hûn-bârdan gelür

5 Âzürde-hâtır olma Semâ'î-i bî-dile

Mestânedür ki hâne-i hammârdan gelür C.I, s.18

2.

Sâkıb Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Dedem seyf-i velâyetdür dem-i Sultân-ı Dîvânî

Makâm-ı çil-tenân-ı ma'rifetdür sahn-ı dîvânı

2 Kilîd-i genc-i hikmet ser-be-ser reftâr u güftârı

Leb-â-leb bâdî-i hâlet-medâr-ı câm-ı devrânı

3 Odur sâhib zuhûr-ı hânedân-ı âl-i Mevlânâ

Ki virmişdür kerâmetle meh ü mihre hirâsânı

4 Sikender-vâr egerçi Rûm-perverdür velî almış

Hümâ-yı himmeti zîr-i perî İrân u Turanı

5 'Alemler ser-firâz-ı rûy-mâl-i makdemi olmuş

Ziyâret eyledükde Meşhed-i Şâh-ı Horasânı

6 Bi-hamdi'llâh gedâ-yı dergehiyüz Sâkıb ol şâhun

Ki teshîr-i kerem itmiş Selîm ile Süleymânı C.I, s.19

3.

Gülşenî Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 'Azîzim hayr-ı makdem 'ömrümün vârı safâ geldün

Keremler eyledün mahdûm-ı hünkârî safâ geldün

2 Ney-âsâ nâle zîr-i gûşe-i hicrân iken nâ-geh

Hezârun eyleyüp gül-çîn-i dîdârı safâ geldün

3 Beşîr-i Yûsuf-ı güm-geştemizdür bû-yı enfâsun

N'ola virse meşâma cân her-bârı safâ geldün

4 Semûm-ı gam belâsıyla harâb olmışdı mısr-ı dil

Bi-hamdi'llâh eyâ her rahne mi'mârı safâ geldün

5 Virüp âyîne-i vakte cilâ-yı dem kadem câna

Dimâğ-ı tûtî-i câna şeker-vârî safâ geldün

6 Keder gitdi irince pertev-i rû-yı safâ-bahşun

Bahâr-ı hüsn-vâr ey mâh-ı dildârî safâ geldün

7 'Aceb mi külbemüz gülşen gedâlar Gülşenî olsa

Tenezzül eyleyüp ey şâh-ı gam-hârî safâ geldün C.I, s.32-33

4

Semâ'î Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Sürûr u vakf-ı dîvâr u deründür Yâ Rasûla'llâh

Dil ü cân-ı rehin 'ışk enveründür Yâ Rasûla'llâh

2 Sen ol sultan-ı mülk li-ma'a'llâhsın ki her vaktün

Ev ednâ ve le'amrük efseründür Yâ Rasûla'llâh

3 Vücûdum çünki reşh-i Nîl nesl-i yâd-gâründür

Niçün leb huşk-i câm-ı kevseründür Yâ Rasûla'llâh

4 'Aceb mi hâk-i pâyı bu türâbı tûtiyâ itsem

Ki râh-ı hıdmetünde kanberündür Yâ Rasûla'llâh

5 N'ola olsa dü-çeşm-i âsman-nakşı kadem sûdun

Meh ü mâhı 'inâyet-perveründür Yâ Rasûla'llâh

6 Ezelden baş açık âl-i 'abânun sîne-çâkidür

Ebed âzad-ı düşmen çâkeründür Yâ Rasûla'llâh

7 Nice sabr eylesün derd-i firâka künc-i gurbetde

Semâ'î müstemend-i kemteründür Yâ Rasûla'llâh C.I, s.34-35

5

Sâkıb Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Vekîl-i vâhibü'l-âmâldür Sultân Dîvânî

Asîl-i sâhibü'l-iclaldür Sultân Dîvânî

2 'Aceb feryâd-resdür himmeti âfâk u enfüsde

Nigeh-bân-ı cihân-ı hâldür Sultân Dîvânî

3 Veliyyü'l-'ahd-i sırr-ı Hazret-i Hünkar-ı Ekberdür

Hizebr-i saf-der-i ebtâldür Sultân Dîvânî

4 N'ola pervâne-i şem'i hayâli olsa her dîde

Metâf-ı kıble-i ikbâldür Sultân Dîvânî

5 Ne gam âfil-nümâ olsa verâ-yı sâyeden hûr-veş

Ser-i kevne yine cevvâldür Sultân Dîvânî

6 Odur çün bahr u berr cism ü cânun Hızr-ı İlyâsı

Melâz-ı süfne-i ehvâldür Sultân Dîvânî

7 Yeter Sâkıb sana devlet gedâ-yı dergehi olmak

Şehen-şâh-ı bülend-efdâldür Sultân Dîvânî C.I, s.59

6

Burhân Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Âyîne-i cânân olalı cân-ı hazînüm

Pertev-figen-i şeş-cihet-i rûy-ı zemînüm

2 Germiyyet-i hâl ile olup pür-dem ü devrân

Hem-cilve-i çarh-ı felek ü 'arş-ı berînüm

3 Sad-gûne mutalsam dahı olsa der-i matlab

Samsam-ı teveccühle ana feth-i mübînüm

4 Ma'mûre-i tıyni sanur ancak gören ammâ

Vîrâne-i genc-i güher-i millet ü dînüm

5 'Aynumda 'ayândur ana 'âlemde nihândur

Ser-tâ-be-kadem dâ'ire-i 'ayn-i yakînüm

6 Hod-bîn olamaz mahrem-i râz-ı dil-i zârum

Manend-i ney-i nefha serâ-perde- nişînüm

7 Şart ile beyân eyledi da'vâsını Bürhân

Dirse n'ola hayru'l-halef-i cedd-i güzînüm

8 Peyrevlük idüp ney gibi enfâsına zîrâ

Hû hû diyerek seyri makâmât-ı rehînüm C.I, s.98-99

7

Husrev Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kıble-i rûy-ı niyâz-ı cân-ı âdemdür gönül

Maksad-ı sahrâ-neverdân-ı dü-'âlemdür gönül

2 Rûy-pûş-ı 'izzet olmışdur süveydâ kadrine

Rûy-ı ma'nîde velî 'arş-ı mu'azzamdur gönül

3 Esba'în-i lutf u kahrun gûyiyâ kalbidür ol

Rif'at-ı taklîb-i hikmetle mükerremdür gönül

4 Sırr-ı her sâhib-zamânun dest-i hall ü 'akdine

Vefk-i gavsiyyet-nihâda la'l-i hâtemdür gönül

5 Def'-i jengâr-ı men ü mâ eyleyelden Husrevâ

Mazhar-ı feyz-i cemâl-i İsm-i A'zamdur gönül C.I, s.147

8

Bostân Çelebi Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Yâ Rabb bize bir tesliyet-i hâtır olur mı

Yohsa bu fütûr ile dem-i âhir olur mı

2 Hoş tut görelim dâmen-i sabrı hele elde

Tagyîr-i Hudâ-dâda 'adüvv kâdir olur mı

3 Nâ-geh idecekdür kerem-i Hakk sana çâre

Nâ-çâre anun gibi meger nâsır olur mı

4 Fahr eylemesün câme-i fakr ile mukallid

Zişt olsa kişi hil'at ile fâhir olur mı

5 Sâhib-nazar ister recül-i mesned-i kârun

Bostâna ser-i lâşe-i har nâzır olur mı

6 Feryâd-res-i gâ'ib olur hâzır u zinhâr

Şekk ile dime gayret-i Hakk zâhir olur mı

7 Ednâ sitem-i şâhla hiç bende-i ferruh

Rû-mâlî-i hıdmetde dilâ kâsır olur mı C.I, s.153

9

Rüsûhî Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Li'llâhi'l-hamd eyleyüp tecdîd-i 'ahd-ı şânını

Rûşen itdi şeb-çerâğ-ı evliyâ bürhânını

2 Bâğ-bân-ı rûh-perver ya'nî Mevlânâ-yı Rûm

Nev-bahâr itdi yine bâğ-ı dem ü devrânını

3 Tâzelendi zevk u şevkı köhne bezm-i 'âlemün

Reşk-i firdevs eyledi pîrâmen-i bûstânını

4 Sebze-i hâbîde-veş pâ-mâl olan yârânınun

Hem-ser-i serv-i behişt itdi ser ü sâmânını

5 Bülbülân-ı gülşen-i 'ışka olup feryâd-res

Eyledi ser-kûb-ı nekbet ser-be-ser mârânını

6 Kalmadı bir huşk-leb kişt-i zemîn-i hâlde

Ol kadar mevfûr kıldı rahmet-i bârânını

7 Nev-nihâlân-ı irâdet oldı cümle meyve-dâr

Tutdı merdân-ı Hudâ Hünkârımuz dîvânını

8 Hâr u has ber-bâd-ı berk-ı gayret oldı gam gibi

Eyledi âbâd hullânun dil-i vîrânını

9 Kalmadı zâğ u zağanda zehre-i çün ü çirâ

Zîb-i rûy-ı 'âlem itdi pertev-i erkânını

10 Dûstân-ı Bûstânı hoş-dimağ-ı 'ıtr idüp

Kût-ı cân-ı âdem itdi nükhet-i 'irfânını

11 Nevbetinde 'İsî-i rûy-ı zemîn oldur k'ider

Feyz-i enfâs ile ihyâ zümre-i ihvânını

12 Himmet ile her biri bir nahle-i esrâr olup

Eymen-âbâd eyledi innî ene meydânını

13 Dem-be-dem imdâd-ı rûh-ı lâ-yezâlî eylesün

Sâ'id-i evc-i terakkî pâye-i 'ünvânını

14 Hâk-i pâyin tûtiyâ itmiş Rüsûhî bendesi

Sebkat itse râh-ı sîretde n'ola akrânını

15 Ol şeh-i kudsî-mekânun dâ'im itsün zü'l-minen

Fark-ı her bî-kes gedâda sâye-i ihsânını C.I, s.162

10

'Ârif Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Çıkmazdı dîde bâma temâşâ-yı 'ibrete

Mahrem olaydı râz-ı şebistân-ı vahdete

2 Hâtır-nevâz-ı 'âlem ü kadr-âşinâ gerek

Mâlik olan hızâne-i ikbâl-i devlete

3 Devr-i hoş-âmed-i feleke itme i'timâd

Mağrûr olur mı 'âkıbet-endîş fırsata

4 Kendinde seyr ider dü-cihânun 'acâyibin

Yek-bâr çeşm olan ruh-ı mir'ât-ı hayrete

5 Uymaz firâz-ı suffe-yi zevk u safâ-yı halk

Lutf-ı hevada dâmen-i sahrâ-yı vahşete

6 Nâ-geh dü-dest-i cür'etini yek-kalem görür

Parmak basan hilâf-ı edeb harf-i hikmete

7 Varın virür mu'âmele-i yek-piyâleye

Düşmez fütâde-meşreb olan kayd-ı nekbete

8 Gerden-keşân-ı halka-i teslîm-i pîrdür

Âmâc olan bu 'arsada hep tîr-i hasrete

9 Dil-serd-i bezm-i ülfet-i ihvân-ı 'asr olup

'Ârif çekildi kûşe-i bî-gerd-i külfete C.I, s.202

11

Fâtıma Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 Mevlâyadur velâmız ü biz mevlevîleriz

Ser-mest-i sırr-ı ma'rifet-i Mesnevîleriz

2 Neyler gibi ki seyr-i makâmât itmede

Hem-pây-ı vecd ü hâlet-i hûy-ı kavîleriz

3 Bîgânelerle pey-rev-i pîr olmazız hele

Hem-demler ile kâfile-i ma'nevîleriz

4 Bî-üft ü hîz tayy-ı mekân eyleriz müdam

Süllâk-zâd u râhile-i pertevîleriz

5 Mânend-i şems-i Fâtıma tenhâ-rev ol yüri

Mevlâyadur velâmız u biz mevlevîleriz C.I, s.260

12

Fâtıma Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Dili halvet-güzîn-i râz iden 'ayş-ı hayâlündür

Dü dîdem reh-nişîn-i zâr iden şevk-ı visâlündür

2 Dil ü dîde niçe bî-dûd u derd olsun bu esnâda

Ezelden her biri bir güne ser-mest-i celâlündür

3 N'ola dâ'im harâb-ı neş'e-yi feyz olsalar zîrâ

Dü 'âlemde iki kardaş hayrân-ı kemâlündür

4 Yeridür olsalar rû-mâl-i fırsat âsitânunda

Biri yek-pâre ihlâs ü biri 'ayn-ı cemâlündür

5 'Aceb mi olsalar âyîne-dâr-ı dest-i ihsânun

Biri dervîş-i gam-pîşe biri abdâl-ı hâlündür

6 Gerekmez rûşenâ-yı mihr ü mehden anlara şâhâ

Ki bunlarda harîf-i meclis-i câm-ı hilâlündür

7 Egerçi kem-nümâdur Fâtıma keç-bîn ü kem-fehme

Velî çeşm âşinâ-yı hikmete genc-i nevâlündür C.I, s.260

Fedâyî Mehmed Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün

Dede 1 Ta'ne-i düşmenden idüp ictinâb

'Arz-ı cemâl eylemez ol âfitâb

2 Sun bize sâkî içelüm bâdeyi

Oldı gönül hânesi gamdan harâb

3 Bekleyelim gel der-i mey-hâneyi

Bir kapudan şâyed ola feth-i bâb

4 'Ömr akar su gibidür fi'l-mesel

Cismün o su üzre yürür bir habâb

5 Yapsa gönül hânesini ol sanem

Ka'beye varmak kadar eyler sevâb

6 Kılsa Fedâyî işigünde makâm

Gökde melekler diye ni'me'l-me'âb C.III, s.12

14

Hüdâyî Efendi Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ey dil istersen eger kâmil ola noksânun

Secde-gâh it eşigin Hazret-i Mevlânânun

2 Hâk-i der-gâhını iksîr bil ol şâhun kim

Gıll ü gışdan arınup hâlis ola îmânun

3 Sıdk ile sâlik olan silk-i Celâle'd-dîne

Şübhesiz vâsıl olur rahmetine Rahmânun

4 Mesneviden işidüp cümle kelâmu'llâhı

Bilür esrârını künh ile kamu eşyânun

5 Nây parmağ ile yol gösderüp irşâd eyler

Nidügin sırr-ı semâ'ın bize ol sultânun

6 Virseler bir kulına zerre kadar meyl itmez

Kâfdan kâfa degin saltanatın dünyânun

7 Şevk-ı Şems ile Hüdâyî göge çıka n'ola söz

Zerre-i hâk-i rehisin kamu dervîşânun C.III, s.14

15

Şeyh Mehmed Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âzâde 1 Vâris-i 'ilm-i ledünnî âdem-i ma'nâ biziz

Vâkıf-ı sırr-ı rumûz-ı 'alleme'l-esmâ biziz

2 Fakr ile fahr eyledük mülk-i ferâgat şâhıyuz

Lâ'übâliyüz egerçi 'ârif-i dânâ biziz

3 Sî vü dü hatt okuduk yârün cemâlinden 'ayân

Üstüvârımızı bildük ümmet-i vustâ biziz

4 Mazhar-ı Monlâ-yı Rûmuz Mesnevî bürhânımız

Sâlik-i râh-ı hakîkat vâsıl-ı Mevlâ biziz

5 Bizdedür sırr-ı Muhammed nutk-ı pâk-i mevlevî

Mahzen-i genc-i İlâhî sâhib-i esmâ biziz

6 Bende-i evlâd-ı Ahmed hâk-i râh-ı Mustafâ

Murtazânun çâkeriyüz 'âşık-ı Zehrâ biziz

7 Münkir-i âl-i 'abâyı ta'n ider her nutkumuz

Kâhır-ı a'dâ-yı dîn ü seyf-i Mevlânâ biziz

8 Hazret-i Sultân-ı 'ışka kul idelden kendümüz

Fırka-i nâcîden olduk 'urvetü'l-vüskâ biziz C.III, s.29

16

'İlmî Dede Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Bi-hamdi'llâh cihân içre bugün 'ünvânımız vardur

Şehîd-i 'ışk-ı yâr olduk fedâ bir cânımız vardur

2 Kudûm ü deff ü nây ile n'ola raks eylesek her dem

Sadâ-yı lâ-mekân-ı sem' ider îkânımız vardur

3 Gedâyız gerçi sûretde ma'ânî mülkine şâhız

Nice şehler ana der-bân olur dîvânımız vardur

4 Ne gam güftârımız fehm itmese her cân-ı bî-ma'nî

Ma'ârif bahrinün gavvâsıyuz bürhânımız vardur

5 N'ola baş eğmesek şâhân-ı heft-iklîme 'İlmî-vâr

Cihânda Hazret-i Mollâ gibi sultânımız vardur C.III, s.86

17

.... Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Zihî sa'dü's-su'ûd-ı tâli' ü baht-ı güneş-hânı

Ki itdi pertev-i lutf ile ihvânı senâ-hânı

2 Zihî şem'-i şebistân-ı velâyet kim kerâmetle

Pür itdi dâ'irân ma-dâr bezm-i heft-eyvânı

3 Zihî nahl-i tecelî kim zuhûr-ı şu'le-i sırrı

Serâ-yı vahdet itdi hân-gâh-ı çâr-erkânı

4 Civân-merdân-ı eslâfun n'ola tayy olsa tûmârı

Ki 'âlem-gîr-i da'vetdür salâ-yı ni'met-i hânı

5 Odur kâ'im-makâm-ı Şems-i Tebrîzî mürüvvet kim

Nisâr-ı fark-ı hullân eyledi ibrîz-i ihsânı

6 'Aceb mi itse şem'-i cem'ine pervâne hurşîdi

Felek gerd-i ser-i bezminde bir fânûs-ı gerdânı

7 Nice vasf eylesün tab'-ı beşer ol gevher-i kudsi

Ki lâl-i hayret eyler fikr-i şükr ehl-i 'irfânı

8 İlâhî görmesün gerd-i küsûfı rûy-ı ikbâli

Feleklerle melekler eyledükde 'ayş-ı devrânı

9 Serîr-i evc-i himmet müttekâ şimdi yâkîn oldur

Zemîn-i ahsenü't-takvîme zıll-i feyz-i Yezdânî C.I, s.254-255

18

Dervîş Sâmî Yûnus Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ey dil sana kim didi ki gel terk-i diyâr it

Mihnet-gede-i sûreti var geşt ü güzâr it

2 Kim didi uyup kâfile-i hurde-fürûşa

Şâhen-şeh-i tecrîdi har-ı tab'a süvâr it

3 Ey seyr-i makâmât-ı muhâlifde muhayyer

Gir perde-i 'uşşâka yek-âhenge karâr it

4 Taşdan taşa çalmaya seni seyl-i sebük-ser

Girdâb-sıfat kendi vücûdunda medâr it

5 Sâmî geçinürken yem-i tevhîd-i nehengi

Kim didi seni nefse uyup tûşe-i nâr it C.II, s.70

TARÎHLER

MERSİYE

.... Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hazret-i Bürhân-ı dîn-i dil-i penâh

'Azm-i dârü'l-kurb-ı 'ulyâ eyledi

2 Sîr olup câm-ı hayât-ı 'âleme

Terk-i 'ayş-ı bezm-i dünyâ eyledi

3 Derd-mendân-ı reh-i ecdâdınun

Eşk-i çeşmin seyl ü deryâ eyledi

4 Bülbülân-ı gülşenin feryâddan

Hecr ile mersiyye-gûyâ eyledi

5 Cânını cânâna idüp rû-nümâ

Zâd-ı râhın hoş-müheyyâ eyledi

6 Cân-ı hîynü'l-irtihâli bendeye

Zâhirâ temhîd-i ihyâ eyledi

7 Lîk târîh-i vefât olup dirîğ

Meşhedin mir'ât-ı rü'yâ eyledi C.I, s.102

Çelebi Ebûbekr KIT'A-İ MERSİYYE-İ BEDÎ'Â

(Târîh Kıt'ası)

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Dâmân-ı tecerrüd-zen olup cân-ı miyâna

Oldı harem-i hazret-i cânâna revâ

2 Ya'nî sene-i gamdan idüp hâtır-ı vahşet

'Azm eyledi Bustân Çelebi bâğ-ı cinâna C.I, s.164

TÂRÎH KIT'ASI

.... Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hazret-i Sultân Argûn-ı Velî

Bezm-i vasl-ı asla itdi hoş-hırâm

2 Mürşid-i ihyâ iken idüp şitâb

Oldı emvâte dahı pîr-i hümâm

3 Ya'nî zâhirde bütûnı gösderüp

Kıldı bâtında zuhûra ihtimâm

4 Gerçi şem'-i râh-ı 'aynü'l-cem' idi

Buldı lîkin menzil-i bedrü't-tamâm

5 Ser-zede olup niyâm-ı cismden

Sâye-i nev-güster oldı ol hüsâm

6 İtmede ehl-i hilâfe serzeniş

Virdi ahlâf-ı vifâka çün nizâm

7 Rahm idüp feryâdına 'uşşâkınun

Virmiş âhir demde rûh-ı hoş-peyâm

8 Kim 'acebdür gam revân-ı şâd içün

9 Pes lisânü'l-gayb târîhin didi

Sene 775 C.I, s.92

Sâkıb TÂRÎH-İ VEFÂT-I ŞEYH MUHAMMED MUHLİS

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hânedân-ı Hazret-i Sıddîk-i Ekberde yine

Bir bülend-ahter idüp pervâz-ı bâm-ı 'arş u kürs

2 'Işk-ı Şemsü'd-dîn ile tayy-ı menâzil iderek

Eyledükde kendüyi sâhib-makâm-ı burc-ı Kuds

3 Didi târîh-i su'ûdın Sâkıb-ı encüm-şumâr

Cân-ı Muhlis oldı seyyâh-ı cihân-ı evc-i üns C.I ,s. 266

Sene 1124

Sâkıb TÂRÎH-İ İNTİKÂL-İ HAVVÂ HANIM MADER-İ ŞEYH MUHAMMED MUHLİS

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nesl-i Mevlânâ Celâle'd-dîn Havvâ Hanımı

Eyledi ihyâ-yı rahmet Hazret-i Kayyûmı Hayy

2 Ya'nî kilk-i hikmet-i bî-'illet ü dest-i kazâ

İtdi 'ömr-i nâzenîni defterin imzâ vü tayy

3

Sene 1123 C.I, s.266

Sâkıb TÂRÎH-İ VEFÂT-I ŞEYH MUHAMMED MUHLİS

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Rûzgâr-ı zûr-kârun seyr idün hengâmesin

K'âteş-i hicrânı saldı külbe-i ahzânıma

2 Görmeden gülzâr-ı 'ömrün rûy-ı handân-ı gülün

Hâk-pâşı kör oldı dîde-i giryânıma

3 Gonce-i 'ayş-ı şebâbım eyleyüp ifnâ-zede

Gütmedi gûş-ı kerem zâr-ı hezâr-ı cânıma

4 Âşiyânın târ-ı mâr-ı sadme-i merg eyleyüp

Girdi âhir ol siyeh-kâse benim de kanıma

5 Ben güzer kıldım hele ol berzeh-i cândan geçüp

'İbret olsun lîk ahvâlim kalan ihvânıma

6 Yâd idüp dâ'im du'â-yı hayrla muhlislerin

Kalmasunlar râh-ı hıdmetde olan noksânıma

7 Didi cânî ber-lebem târîh-i hâl-i nez'ini

Ser be-'azm-i savb-ı dîdârem vedâ' yârânıma C.I, s.263

Sene 1124

Sâkıb EZ-ÂN SÂKIB DEDE 'UFİYE ANHÜ

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İdüp tecdîd-i 'ahd-i köhne yine sırr-ı Mevlânâ

Ser-i 'uşşâka oldı sâye-güster ka'be-i ma'nâ

2 Virüp âsâyiş-i nev-dest-i hasret kişt-i dîdâra

Pür oldı tâze dâğ-ı reşk ile nüh-günbed-i pehnâ

3 Kerâmet gösterüp ya'nî Cenâb-ı Kubbe-i Hadrâ

Göründi şekl-i evvelde temessülden idüp mebnâ

4 Göreydi münkirân-ı haşr-ı ecsâd ol temâşâyı

İdüp ikrâr dirlerdi belî el'ân âmennâ

5 Ne kubbe bir ser-âmed serv-i sahn-ı ravza-i rıdvân

Ki dervîşânı itmiş sâyesi ser-sebz-i istiğnâ

6 Ne kubbe tûde-i kühl-i cevâhir dîde-i cânâ

'Aceb mi olsa dâ'im nasb-ı 'ayn-ı merdüm-i dânâ

7 Medâr-ı mehçesi züvvârına 'ayn-ı 'inâyetdür

Velî ehl-i seyâhatde kanı bir merdüm-i bînâ

8 Hakîkatde odur el-hâle hızr-ı mecma'u'l-ebhur

Ki olmış teşne-i câm-ı cemâli pîr ü hem bernâ

9 Felek fevkında çetr ü ahter anun sîm-i zer-dûzı

Odur tâk u revâk-ı taht-gâh-ı şâh-ı kerremnâ

10 Zemîni çün makâm-ı Hazret-i Hünkâr-ı Ekberdür

Yeridür her zamân olsa mukîmi gibi müstesnâ

11 Olınca mâlik-i gencîne-i 'irfân o yek-kubbe

Niçün itmez gedâ-yı sad-hezârı yek-be-yek iğnâ

12 Esâs-ı hâne-i hem-sayegân oldukda pür-lerze

Fedâ-yı cümle olmak üzre itmiş kendüyi ifnâ

13 Degüldür zelzele şûr-ı tecellîdür harâb iden

Derûnı eymen-âbâd u berûnî kulle-i Sînâ

14 Ne rif'atdür ki hıdmet-kârı ola sâhibü'd-devle

Ne 'izzetdür kim ola himmet-i vâlâ-yı şeh bennâ

15 O kudsî meşhedün ta'mîrini minnet bilür câna

Dü-'âlemde mu'ammerlük nedür fehm eyleyen cânâ

16 İderdi cevher-i cândan anun her hiştini mi'mâr

Olaydı hacle-i cânâna mahrem cân-ı her ednâ

17 Görürdi rûzgârun ol da belki rûy-ı âzârın

Metâf-ı sebz-pûşân olmasa ol gonce-i ra'nâ

18 Şeb ü rûz olmaz idi mihr ü meh hâlî ziyâretden

Mu'ayyen olmasa erbâb-ı hâle nevbet ahyânâ

19 Olurdı şeyh-i şehr ol sebz-pûşun tûtî-i vasfı

Meşamm-ı tab'a gelse her dehenden nükhet-i ma'nâ

20 Cüdâ itme Hudâyâ sâyesin fark-ı fakîrinden

Kerem itdükçe erbâb-ı fenâya kenz-i lâ-yefnâ

21 Anunçün nakş-ı levh-i sînesidür Âyete'l-kürsî

Ki diye nüh-kıbâb-ı lâciverdi ente a'lanâ

22 Zihî san'at k'olup üstâdına ser-mâye-i rahmet

Görenler dir

23 Görüp a'yân-ı 'ibret sûret-i itmâm-ı bî-mislin

Deyince

24 Didi târîhini bâdî nazarda Sâkıb-ı hayrân

Görün kâmilde olmış nüh-kıbâb-ı eltaf-ı mînâ

Sene 1110 C.I, s.194-195

Sâkıb EZ-ÂN BENDE-İ SÂKIB

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Şeyh Bustân eyleyüp 'azm-i likâ

Olmış ecdâd-ı 'ızâmı pey-revî

2 Rûh-ı pâki terk-i fânî bezm idüp

Oldı kandîl-i bekâda münzevî

3 Eyledi ihvân ü hullânun dilin

Lâle-veş dâğ-ı firâkı muhtevî

4 Olmak üzre tâze-cân-ı sâlikân

Sırrın itdi câ-nişîn-i ma'nevî

5 Ya'nî Sadrü'd-dîn Efendi Hazreti

Taht-ı irşâd üzre oldı müstevî

6 Eylesün bâzû-yı baht u devletin

Himmet-i vâlâ-yı Mevlânâ kavî

7 'Andelîb-i ney görüp ol hâleti

Nağme-senc oldı bu târîh-i nevî

8 Kim hemân oldukda bir serv-i revân

Tâzelendi Bustân-ı Mevlevî

9 Dâ'im olsun teşnegân-ı râh-ı Hakk

Selsebîlinden o bâğun mürtevî

10 Rûşen itsün dîde-i bülbüllerin

'Ayş-ı hoşla şems-i dînün pertevî

11 Görmesün rûy-ı hazân-ı mâtemi

Bir dahı Sâkıb be-hakk-ı Mesnevî

Sene 1117 C.I, s.197

Sâkıb TÂRÎH-İ İRTİHÂL-İ HALÎME-İ MELÎHÂ HEMŞÎRE-İ MUHLİS

Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün

1 Merdüm-i çeşmi bulup râhat-ı hâb-ı 'adem

Oldı vücûdı tamâm âyîne-i intibâh

2 Sâkıb-ı pür-dûd u derd pey-rev-i tâbût-ı vehm

Püşt-i dü-tâya idüp rûy-ı rızâ-yı penâh

3 Hakka münâcât ile sâl-i vefâtın didi

Bezm-i behişti ola câriyene cilve-gâh

Sene 1122 C.I, s.266

Sâkıb TÂRÎH-İ FEVT-İ ŞEYH 'ALÎ ŞÂKİR

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Vârid-i gaybi olup selvetde tab'-ı hazîn

Didi gûş-ı hûşa teslîm ü rızâdur efdali

2 Dâmen-efşân oldı ol şimden girü bu hâkdan

Sen hemân elden koma dâmân-ı sabr-ı ecmeli

3 Hem idüp telkîn-i terci' ü didi târîhini

Bülbül-i gülzâr-ı Mevlânâ ola Şâkir 'Alî C.I, s.266

Sâkıb TÂRÎH-İ RIHLET-İ FÂTIMA-İ SÂLİHA BİNTİ HAVVÂ HANIM

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Kesdi memeden Fâtımayı mâder-i dünyâ

Sîr eyledi minnetle anı şîr-i halâle

2 Ol gevher-i yektâ idicek 'âleme pedrûd

Geldi yirine dikdi 'alem hüzn ile nâle

3 Sâkıb didi târîhini bu âmed ü reftün

'Azm itdi kızım 'âlem-i 'ukbâya dü-sâle

Sene 1123 C.I, s.266

Sâkıb TÂRÎH-İ MEVT-İ 'Â'İŞE-İ BEHİYYE-İ SIDDÎKIYYE-İ CELÂLİYYE

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ser be- mihr itmez idi hokka-i la'lin hikmet

Şîr-i teng şeker-i gayba olaydı maksûm

2 Hurde-dân-ı hurde olmadı gitdi hâlâ

Vech-i teşrîfi gibi sırr-ı vedâ'ı mefhûm

3 Didi âmed şüdi nâ-gâhına Sâkıb târîh

Geldigi gibi yine gitdi o bikr-i ma'sûm

C.I, s.266

Sâkıb TÂRİH-İ NAKL-İ MAK'AD-I SIDK ÂN RÂBİ'A-İ SÂLİHÂ

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nâ-geh oldı bir ser-âmed serv-i bâğ-ı mevlevî

Gülşen-i 'adn ü civâr-ı rahmet-i Hakka revân

2 Çünki dâmen çîn-i hâşâk-i beden oldı dili

Sohbet-i ecdâd-ı emcâdına cân atdı hemân

3 Ya'nî Hacce Fâtıma Hanım idüp ifnâ-yı 'ömr

Menzil-i bâkîde oldı hayme-zen mânend-i cân

4 Sûret-i hayru'n-nisâ rû-pûş-ı kadr-i gevheri

Sîret-i merdâne reftârında mihr-âsâ 'ayân

5 Râbi'a olsa zamânında olurdı sâniye

İtmede terk-i menâl ü mâl belki hânumân

6 Mak'ad-ı sıdka n'ola itse şitâb-ı yek-deme

İncizâb-ı irci'î dür eyleyen bî-hod devân

7 Mâ-sivâ semtine aslâ itmedi gitdi nigâh

Çeşmine âyîne-i hışm idi gûyâ kim cihân

8 Olmasaydı tıyneti kân-ı kerâmet âşikâr

Bî-tereddüd ehl-i dil dirdi ana genc-i nihân

9 Pertev-i dîdâr-ı pâki rûşen eyler dîdenüz

Mest-i câm-ı rûh olursuz müjde ey hûr-ı cinân

10 Âl-i Mevlânâ k'ola bir cem'a şem'-i dil-firûz

Cümleye pervânesi olmak gerekdür bî-gümân

11 Mahremân-ı hacle-i esrâra hayret-zâ idi

Hâlet-i hîz ü nişeştinde olan temkîn-i şân

12 Nakd-i cânı hem nisâr-ı peyk-i cânân eyledi

Da'vet-i dâru's-selâmıyla olınca dürr-feşân

13 Kâr idelden hâtır-ı ahbâba sûz-ı mâtemi

Fark olınmaz şu'le-i âvâz ile dûd-ı figân

14 Âhirü'l-emr eyleyüp şevk-ı likâ sabrın tamâm

Dergeh-i Mevlâya kıldı 'ışk ile 'atf-ı 'inân

15 Rıhlet-i târîhini Sâkıb du'â-gûyı dimiş

16 Eylesün feyyâz-ı bî-çûn garka-i bahr-ı kerem

Garka-i firdevs-i zîb oldukça ervâh-ı mehân

17 Haşr idüp zîr-i livâsında Habîb-i Ekremün

Farkına çetr-i şefâ'at eyleye neşr-i emân C.I, s.267

Nâ'ilî Efendi TÂRÎH KIT'ASI

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Sâlik-i râh-ı hakîkat dem-i Sâkıb Dededen

Virür âsâr-ı sefîne dil-i dânâya hurûş

2 Fülk-i meşhûn-ı ma'ârif eser-i bahr-i kemâl

Tab'-ı erbâb-ı dili zevk ile eyler medhûş

3 Bâd-bân-ı himem ü 'âtıfetin kıldı güşâd

'Azmi vü 'Ârif-i Bi'llâh idüp tab'ına gûş

4 Cân u dilden yem-i 'irfâna olur müstagrak

Mevlevî seyrin iden ehl-i dil ü dîde vü hûş

5 Nâ'ilî söyledi târîhini ma'nen Sâkıb

Kıldı deryâ-dili bi't-tab' sefînem pür-hûş

Sene 1283/1866 C.II, s.144

TÂRÎH KIT'ASI

.... Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1 Olup dil sîr-i seyr-i enfüs ü âfâk u nâ-gâhı

Verâ-yı perde-i gaybe çekince peyker-i cânı

2 Didi târîhini bir müstemend-i derd-i hicrânı

Bekâ mülkine çekdi 'askerin Sultân Dîvânî

C.I, s.50

Sâkıb Dede MISRA'-I TÂRİH

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Âdem Dedemiz raks iderek girdi cinâna

Sene 1073 C.III, s.50

KIT'ALAR

1

Çelebi Emîr Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âdil-i Kûçek 1 Gerçi ma'lûm oldı ba'de'l-fevt ammâ çâre ne

Vakt-i sûr-ı sohbetinde bilmedük kadrin dirîğ

2 Mevt-i 'âlemle meger yeksân bir mâtem imiş

Menzil-i bedr-i vücûd-ı 'âlem olmak zîr-i mîğ C.I, s.129

2

Çelebi Emîr Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Âdil-i Kûçek 1 Hazret-i 'âlem olup 'âmil-i emr-i 'allâm

Berk-ı lâmi' gibi cân atdı der-i 'allâme

2 'Âlem-i 'ilm ü 'amelde 'alemü'l-lem' idi

Pîşvâ oldı yine kâfile-i a'lâma C.I, s.129

3

Emîr 'Adil Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Hazret-i 'Ârif-i sırr-ı melekût

Bezm-i emlâke idüp şedd-i nitâk

2 Mâtemi bükdi bilin eflâkun

Firkati tâkatımız eyledi tâk C.I, s.131

4

Çelebi Celâle'd-dîn Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

İbni Pîr-i 'Âdil

1 Pîrâne-ser ol gevher-i yektâ yine başdan

Düşdi heves-i vasl ile 'ummân-ı fenâya

2 Sâhilde koyup ten sadefin 'Âdil-i bî-'adl

Bir dahı dönüp bakmadı bu dâr-ı 'anâya C.I, s.138

5

Sultân Murâd bin Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Muhammed 1 Cemâle'd-dîn idüp ihyâ celâlü'l-millet erkânun

Zamân-âsâ zemîni eyledi çün mevlevî-hâne

2 N'ola devrinde olsa münkirân-ı hâl ser-gerdân

Ki virdi hâlet-i nev-pertevi bu köhne devrâna

3 Cemâle'd-dîn idüp bu şeş-cihâtı rûşen-i vahdet

Semâ'î bâ-safâ virdi letâfet çâr-erkâna

4 'Aceb mi olsa 'âlem cilve-gâh-ı sırr-ı Mevlânâ

Ki oldı enfüse âfâk-ı yekser mevlevî-hâne

5 Cemâle'd-dîn olup âyîne-i dünyâya 'aks-efgen

Mahabbet hâlet-efzâ oldı cân-ı bende vü câne

6 Zamânıdur olursa ber-taraf gerd-i keder zîrâ

Safâ-bahş-ı sipihr oldı zemîn-i mevlevî-hâne C.I, s.139

8

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Çün nâm-ı şerîfinün ola ma'nîsi yek-dem

Şemşîr-i dü-demdür nefes-i Hazret-i Âdem

2 Bu kevn ü fesâdun keder-i germ ile serdi

Her dem görinür medd-i dem-i pâkine tev'em C.I, s.140

9

Husrev Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kalbdür gûyende-i bezm-i eser

Parmağıyla oynadur Hakka lebi

2 Esba'îniyle virelden takviyyet

Perde itmişdür ana Hakk kâlebi C.I, s. 147

10

Çelebi Ferruh Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Husrev-i devrân-ı sırr-ı mevlevî

İtdi 'azm-i taht-gâh-ı ma'nevî

2 Terk idüp sohbet-serâ-yı şeş-deri

Türbe-i ceddinde oldı münzevî C.I, s. 149

11

Bostân Çelebi Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ferruh Çelebinün ruh-ı pür-tâbını devrân

Pinhân idicek kopdı ser-i câna kıyâmet

2 Hayfâ ki geçüp menzil-i mihr ü mehe Keyvân

Kaldı kalanun bahşına efsûs u garâmet C.I, s. 153

12

Kâsım Dede Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 'Ârif Efendi râfi'-i kayd-ı vücûd olup

Çekdi livâ-yı hicreti ıtlak mülkine

2 Sâl-i gamîmde münhasif oldı o mâh âh

Virdi şikest hüzn ile 'uşşâk silkine C.I, s. 174

13

.... Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Zülâl-i bast-ı halka merd-i hakdur maksem-i evvel

Gelür dil-teşne-i mukbil ayağına anun âhir

2 Velî müdbir olup ser-keşte-i sahrâ-yı hırmânı

İder gitdükçe kendin ni'met-i 'ayş-ı hoşa kâfir C.I, s. 141

14

Husrev Çelebi Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Kemâl-i dîn ü dünyâyı idüp cem'

Olınca kendüden her kâmı hâsıl

2 Çekilüp 'ırk-ı cinsiyyetle oldı

Cemâle'd-dîn Celâle'd-dîne vâsıl C.I, s.143

15

Celâl Çelebi Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hazret-i cedd-i Celâle'd-dînle

Emr-i Hakk itdi Cemâle'd-dîni cem'

2 Bâtın oldı çeşm-i zâhirde velî

Nakl olundı bezm-i ervâha o şem' C.I, s. 143

16

Sâkıb Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çeşm ü gûş-ı Yûsuf-ı güm-geşteye Ya'kûb-vâr

Müjde-i bî-harf ü savt-ı bûy-ı pîrâhen yeter

2 Dil k'ola hem-derd-i Eyyûb istemez tedbîr ana

Pây-kûb-ı çeşme cûş-ı hâlet-i bî-men yeter C.I, s. 94-95

17

Semâ'î Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Lisânü'l-gayb idi yek-ser vücûdı

N'ola bürhân-ı dîn olsa nişânı

2 Olup feryâd-res nezdîk ü dûra

Dimişler nâmına İlyâs-ı Sânî C.I, s. 98

18

'Alâ'e'd-dîn Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

bin İlyâs 1 Cilve-gâh-ı tûtî-i kumrî vü bülbül kim ola

Lâne-i zâğ u kelâğ u âşiyân-ı bûm-ı şûm

2 Çâresi nâ-çâr hicretdür bu hicrânun hemân

Cennet olsa hem gerekmez âdeme ol merzbûm C.I, s. 108

19

Kemâl Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Reft ü rûb-ı ser-i kûyunda iken müjgânum

Selsebîl itse n'ola çeşm-i sirişk-efgânum

2 İntizâr ile tegâfül olup ortaya kulun

Bir nigâh-ı kereme kaldı işim sultânum C.I, s.26

20

Kemâl Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Olınca böyle gerek pîr ü pişvâ olan er

Ki sâyesi ola ser-mâye-i sa'âdet-i ser

3 Günâh-kâra yeter yek-nigâh-ı nâ-gehi kim

İder Kemâl-i keremle kemîneyi server C.I, s.26

21

.... Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hem-nizâm-ı devlet-i eflâkdur

Devr-i mülk-i mevlevî bulmaz halel

2 Cân u dil oldukca zîrâ ber-karâr

Gerdiş-i 'ışka dahı gelmez kesel C.I, s.93-94

22

.... Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Eyleyen âyîne-i münkesire sû-yı nazar

Çeşm-i zahm ile yine kendin ider zîr ü zeber

2 İnkisârıdur anun cevşen-i tîr-i enzâr

Gam degül olsa şikeste-dil-i erbâb-ı nazar C.I, s.44

23

.... Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Sultân-ı Semâ'î kim odur seyf-i velâyet

Meydân-ı kerâmetde yine saff-şiken oldı

2 Ya'nî kim idüp sâyesini mâye-i mâtem

'Uryân gılâfa ten ü şîven-figen oldı C.I, s.50

24

.... Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Bu tehî hânede ârâm-ı dil-i zârım yok

Ya'nî bir mahrem-i esrâr olacak yârim yok

2 Çekdiler raht-ı karârı ser-i kûy-ı yâre

Şimdilük bezm-i fenâda hele gam-hârım yok C..I, s.264

25

.... Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1 'Abdü'l-halîm Efendi idüp müjde-i semâ'

Gitdi semâ'-hâne-i 'adne safâyla

2 Sâl-i nagamda hâlet-i pür-zûr-ı cezbeden

Bî-hûd çekildi meşhede şevk-ı likâyla C.I, s.183

26

Sâkıb Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bâğ-ı dünyânun ser-encâmın idüp derk eyledi

Bustân-ı hulde Sadrü'd-dîn Efendimiz hırâm

2 Sâyesi ser-mâye-i âsâyiş-i hullân idi

Sad-dirîğ oldı henüz ihvâna hod râhat harâm C.I, s.200

27

Sâkıb Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 İtse tûfân-ı havâdis 'âlemi yekser harâb

Zikr-i hayr ile yine mihmân-serâ ma'mûrdur

2 Merdüm-i çeşm-i kerîm olmaz siyeh-rûz-ı lahid

Şeb-çerâğ-ı cûddan çün dahmesi pür-nûrdur C.I, s.216

28

Dâvud Dede Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Süleymân-ı revânun mûr-ı miskîni olup Dâvud

Mesâf-ı dîv-i nefsünde zırh-pûş-ı tecerrüd ol

2 Bedendür taht-ı keç-bâd-ı hıred Âsaf gönül mihri

Bu esbâb-ı sa'âdetle şeh-i mülk-i teferrüd ol C.III, s.129

29

Muzaffer Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Zihî 'izzet ki mısr-ı hüsn-i sûretde ola dâ'im

Kef-i mîzân-ı zâtı cevher-i cân ile mâl-â-mâl

2 Zihî rif'at ki evc-i lutf-ı sîretde sebât üzre

Zamân-ı sebkat-i akrân ola mirkât-ı istikmâl

3 İlâhî bunları çeşm ü çerâğ it bezm-i ahbâba

Safâ-yı vakt ile oldukca anlar hasretü'l-emsâl

4 Dem-â-dem reh-nümâ-yı hân-kâh-ı vahdet olsunlar

Ki kesret itmeye ihvânımız ser-geşte vü pâ-mâl

5 Dil-i âgâhdur ancak Muzaffer devlet-i bîdâr

Ki cem' olmaz ferâğ-ı bâl ü zevk u hâl ü câh u mâl C.I, s.63

30

Sâkıb Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bir veliyyü'l-ni'met ekrem ki ide

Bende-i güstâhını lutf ile şâd

2 Pâye-i rif'at vire pâ-mâl iken

Âsitân-ı hıdmetine istinâd

3 Kadr-i cirminden füzûn ihsân ile

Eyleye kânûn-ı fazlı üzre yâd

4 Sâyesinde hoş geçüp 'ömri gibi

Rûz u şeb kârı ola 'ayş u güşâd

5 İtmeyüp şâh-ı cihâna ihtiyâc

Kendi dergâhında ide ber-murâd

6 Hıdmet-i şükrin edâ gerçi muhâl

Medd-i 'ömr olsa ilâ yevmi't-tenâd

7 Bî-sipâs itmez velî ârâm-ı dil

İhtiyâr elde degül n'etsün fu'âd C.I, s.95

NAZMLAR

I

Dervîş Lâlî Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Lâlî kulını eyledi ol lü'lü-i ma'nâ

Feyz-i nefes-i himmet ile tûtî-i gûyâ

2 Mir'ât-ı kerâmetdür anun mâh-ı vücûdı

Yokluklar ile olsa n'ola ol şehe lâlâ C.II, s.18

2

Dervîş Ahmed Ânî Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ân-ı cânânı gören olsa eger sad cânı

Ân-ı nezzâreye eylerdi görümlük anı

2 Gerçi tasvîrine yek-pâre virir hâmesi rûh

N'eyler ayâ gelicek nevbet-i ânî yânı C.II, s.20

3

Dervîş Ganem Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1 Nagam enîs-i ganemdür bu deşt-i vahşetde

Hücûmı gör ki ecelden şehâ ne gam Ganeme

2 Ganîmet-i dü-cihândur dem ü kademle ana

Fedâ-yı cân u ser itmek senün gibi saneme C.II, s.55

4

Dervîş Ahmed Nâbî Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Vezân olup dil-i zâra dem-i meyden hevâ-yı hû

O bîmâra safâ-bahş-ı ebed oldı devâ-yı hû

2 'Aceb mi nağmesi eylerse dest-efşân 'uşşâkı

K'olur her perdesinden rû-nümâ câna nevâ-yı hû C.II, s.139

5

Veliyyü'd-dîn Dede Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çâr-sû-yı bîş ü kemde kalmadı yek-habbe sûd

Şimdi bâzâr-ı fenâda ma'rifet dellâliyüz

2 Var ise varın virüp yokluk alur bir kârdan

İşte kâlâ işte sevdâ mâ-melek mellâliyüz

3 Bezme gelsün tayy-ı kîl ü kâl iden ehl-i taleb

Sâkiyâ bir câmla her müşkilün hallâliyüz C.III, s.10

6

Şâhidî Efendi Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Her ki ola şehd-i şuhûd-ı Şâhidîden bî-mezâk

Geh şehîd olsa odur hem-seng-i meşhedi

2 Hâl ü kâli kıl şühûdi şâhid ü meşhûd eger

Olmak istersen şehâdetde şühûdun eşhedi C.III, s.18

7

'Arzî mehmed Dede Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Bu hüsn ile çün nâra gire ol büt-i tersâ

Dûzahda olan ehl-i hevâ bî-keder olsun

2 Mâlik olacaksan o güher-pâreye âhir

Ey nâr-ı cehennem sana sad müjdeler olsun C..III, s.83

8

'Adnî Dede Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Şu 'âşık kim cemâl-i yâri her yerde şühûd eyler

İki nem-nâk çeşmin gülşen-i 'ışka dürûd eyler

2 Sülûk ü seyr idenler râst-ı râh-ı 'âşıkân üzre

Merâma vâsıl olup 'Adniyâ kesb-i sürûd eyler C.III, s.136

9

.... Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Zikr ü fikr-i mâ-sivâyı terk iden

Hâl ü kâl ü sırr-ı kârı derk iden

2 Hayret ile eyleyüp tayy-ı zamân

Kanda olsa 'ayşını pû berk iden

3 Kadr ü 'îd olup şeb ü rûzı temâm

Oldurur def'i telâş-ı merk iden C.I, s.245

RÜBÂ'Î

Cemâle'd-dîn Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûl

1 'Ârif Çelebi da'vet-i âbâ ile âh

Nâ-geh çekilüp gitdi bekâ mülkine âh

2 Geldükde nizâm-ı sadefe ya'nî halel

Çekdi güherin ehl-i fenâ silkine âh C.I, s.131

BEYİTLER

I

Muhibbî Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Peyk ü nâme olıcak behre-ver-i yümn-i eser

Bu Muhibbî dahı kalmaz ola bî-hüsn-i nazar C.I, s.147

2

Sâkıb Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Gûş eyleyicek müjde-i teşrîfini Sâkıb

Didi yirine geldi yine rûh-ı revânım C.I, s.188

3

.... Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Güneş kim şâh-ı şark u garb u pür-nûr-ı velâyetdür

Ana âyîne-dârı bedr-i dervîşe kerâmetdür C.I, s.254

4

Dervîş Mehmed Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Nâbî Nice tâb-âver-i nûr-ı cemâl olsun dil-i Nâbî

Ki destinde dem-i pür-sûz-ı âhından yanar nâyı C.II, s.69

5

Dervîş Mehmed Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

Koyun Ayağıyla Koyun kurbana geldi

O ser-bâzı görün meydâna geldi C.II, s.85

6

'Ubeydu'llâh Dede Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Kûy-ı 'ışk-ı mevlevî dîvânesi olmış 'ubeyd

Seng-i etfâl-i rehi hısn-ı hasînidür anun C.III, s.19

7

Siyâhî Mustafâ Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Dede Süveydâyı ziyân itmez Siyâhî germ-i 'ışk olsa

Nedür sûd-ı sepîd-i reng tab'-ı serd-i kâfûra C.III, s.219

8

Seyyîd Nesîb Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Yûsuf Dede Nesîbün derdine tedbîr olurdı cây-gîr lîkin

Ezelden derd-mend-i kalb takdîr eylemiş bî-sin C.III, s.226

9

'Abdü'l-bâkî Dede Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Salâ ihvâna berg-i sebzimüzdür mâ-melek ammâ

Geçilmez hırka-i pîrân ile insân-ı kâmilden C.III, s.228

10

.... Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Sîne-i cür'etedür rûy-ı hadeng-i gayret

'Âleme bî-edebi cür'eti eyler 'ibret C.I, s.94

11

.... Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Müjde-i teşrîf-i cânân eyleyüp bir birine

Didiler yârân geldi cân-ı 'âlem yirine C.I, s.16

12

.... Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

Ne devr-i dîgere kuvvet ne sabra tâkat var

Dü-reng devr-i felekde 'aceb felâket var C.I, s.27

13

.... Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Sanmanuz düşdi serinden tâc-ı şâh ey ehl-i râz

Kûy-ı ser-bâzân-ı Hakkda eyledi ol da niyâz C.I, s.44

14

.... Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Ayağının tozını sürme çeken gözine

Nesne görür gözi kim vâlih ü hayrân olur C.I, s.54

15

Şâhidî Efendi Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Şâh-bâz-ı himmetün destünde olsun ber-karâr

Olur elbette hümâ-yı saltanat bir gün şikâr C.III, s.17

MISRA'LAR

1

Lâ-edrî Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bir binâ tâ ki harâb olmaya ma'mûr olmaz C.I, s.182

2

Nâbî Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Burunsuz bulmadı bûy-ı vefâ bezme vedâ' itdi C.III, s.200

3

.... Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

Ayâ ne görür görse bu mel'abede gayrı C.I, s.54

MESNEVÎ

(Genc-nâme)

Argûn Dede Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Nedür ol künc-i pinhân kim hemîşe kubbesi devvâr

Zemînin eylemiş yek-nokta üzre dest-i hikmet kâr

2 Hisâr-ı şeş-cihet bârû-yı meydân-ı tılısmâtı

Kavâlib cünbiş ü ârâmla rûşen emârâtı

3 İşârât-ı hurûfı turfe-şekl ü nâmesi gûyâ

Rumûz-ı pür künûz-ı 'ibret-i dünyâ vü mâ-fîhâ

4 Harâb-âbâd iden dehri anun sevdâ-yı sûdıdur

Viren hayret 'ukûl-i 'âleme bûd u ne-bûdıdur

5 Anun ebhâs-ı fethidür bu bezmün mâ-cerâsı hep

Ki zikr-i 'ayş olur ümmîd-vâra nîme-i matlap

6 Der ü dîvârı ma'cûn-ı mevâlîd ü 'anâsırdur

O zîbâ san'atı tavsîfde ta'bîr-i kâsırdur

7 Egerçi rehn-i zîr-i hâne-i her-kesdür ol maksad

Reh-i Nîline lîkin seng-i mâ vü mendür ancak sed

8 Derûn-ı enfüs ü bîrûn-ı âfâk ol şebistânun

Görünmez çeşmine ammâ 'acebdür gâfil insânun

9 Esîr-i serserî seyr-i sürâğı der-be-der eyler

Anı kim cüst ü cüda kâm-ı evvelden güzer eyler

10 İdüp ser-geştelük hursend-i da'vî kendüyi âhir

Olur efsâne vü efsûs-hân-ı gâ'ib ü hâzır

11 Yoğ iken iltifât-ı gayrden gayrı ana hüsrân

İder bilmezlük ile dîv ü nefse bî-sebeb bühtân

12 Füsûn-ı cümle esbâb-ı güşâdı zîr-i destinde

Velî cûyendesi bîhûde-gird eknâf ü pestinde

13 Riyâzetle ki şakku'l-arz-ı cisme olmaya mâlik

Mukarrerdür k'ider ümmîd-i huşki 'âkıbet hâlik

14 Buhûr-ı 'anber-i sarây-ı deryâ-yı süveydâdur

Fedâsı kebş-i tenle gâv-ı nefsi 'ayş fermâdur

15 Degüldür kâr-ı teshîr-i müyesser merd-i hod-bîne

Virilmez devlet-i bîdâr ehl-i gaflet ü kîne

16 Gerekdür kendüye bîgâne vü hem âşinâ olmak

Gerekse kenz-i lâ-yefnâya tâlib dest-res bulmak

17 Olınca sîne-i ehl-i fenâdan ser-zede şûrı

İder yek-reng ü hem-bû hâr-ı mâtemle gül sûrı

18 Fakîr-i kâmrân-ı haşmet-i câvîd iderdi ol

Bulunsa hâtır-ı vîrân-ı pîr-i mey-fürûşa yol

19 'Azîmet da'vet-i yabendesine hoş-icâbetdür

Reh-i fethinde hıdmet sa'y-i meşkûr-ı isâbetdür

20 O kâm-ı hasretü'l-'uşşâka nâ-kâmı gerek evvel

Ki âhir renc-i sûrî genc-i ma'nâya ola mübdel

21 Müsemmâyı hakîm itmiş tılısmın muhkem-i esmâ

Yine miftâhı İsm-i A'zam-ı Fettâhdur yârâ

22 N'ola hâne harâb-ı derd-i hicri olsa bû-derdâ

Olur elbette sâhib-beyt-i 'âkil cümleden idrâ

23 Meger insân-ı kâmildür anun var ise gencûrı

Bulunmaz binde bir yohsa bu kesret içre mesrûrı

24 Cihânı kû-be-kû kûkû nice tutmış ise peydâ

Nihânı sû-be-sû hû hû pür itmişdür anı cânâ

25 Sezâdur mevlevî-veş raks iderse fâ'izi her dem

Gehî ser ser be-mihr-i dehre olmış hâmil ü mahrem

26 Melâmet mihr-bânına kıbâb-ı pür-selâmetdür

Şemâtet-meşreb-i şükrânına şîrîn hikâyetdür

27 Niçün olmaz o gencîne metâf-ı hayl-i Kerrûbî

Görince kem-yâb anda hezâr Eyyûb u Ya'kûbı

28 Ne gam pür-gerd-i fakr u fâka gösterse bîrûnından

Ne gam kim olmaya yek-dem cüdâ bezm-i derûnından

29 Gehî pîr ü gehî bernâ gehî ümmî gehî dânâ

Olup ol gevhere meclâ görenler didi âmennâ

30 Belâ-kûrâne rû-pûş-i edîm-i hâk olup hâ'il

Göze göstermeyüp mânend-i iblîs oldılar bâtıl

31 Ne bilsün neş'e-yi sahbâ-yı vaslı merdüm-i mehcûr

Nice âmîziş eyler ser-hoş-ı sıhhat ile rencûr

32 O kim pîşîn ide nakd-ı revânın yok yire isrâf

Ne kâbil devlet-i eşrâf ile ol müflisi işrâf

33 Bi-hamdi'llâh harâb-ı 'ışk-ı Mevlânâ olup Argûn

Güşâd-ı genc keci tenden oldı cânumuz memnûn

34 Serîr-i ahsenü't-takvîmün olduk Şâh Cem-câhı

'Aceb mi eylesek ber-bâd-ı hâlet bârû bün-gâhı

35 Şikest-i çarh-ı tedbîrâtla dehlîz-i sûretde

Olup âyîne-dâr-ı şems-i dîn eflâk-ı sîretde

36 Hilâl-i sîne-çâkin itdi ya'nî feyz-i nâ-gâhı

Hilâfet bezmine şem'-i sa'âdet evcinün mâhı

37 Budur encâm-ı kâr u hâsıl-ı bâzâr-ı virânı

Ki sûd-ı bî-ziyân u sermedîdür 'ayş ü 'ümrânı

38 Dirîgâ meyl-i mâl iden niçün fikr-i ma'âl itmez

Kimün magz-ı serin âhir o câdû pây-mâl itmez

39 Ne lâzım feth-i genc-i mâ-sivâ Allâh yetmez mi

Meger her iş anun yek-şemme-i fazlıyla bitmez mi

40 İlâhî ehl-i fakrı mün'im-i kenz-i hafîn eyle

Küdûrât-ı bekâyâdan safî ibnü's-safîn eyle C.I, s.67-68

TERCEMELER

I

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sulh idenler cümle-i ezdâd ile

Sâlih-i 'ayş-ı hoş-dâreyn olur

2 Cenk-cûy-ı 'âlem-i kevn ü fesâd

'Âkıbet müstehlik-i mâ-beyn olur C.I, s.68

2

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 'Akd-i meclis mümkin olmaz olmasa

'Irk-ı cinsiyyet meyâna râbıta

2 Hem-reh olsalîkin iki nâ-şinâs

Cezb iderler birbirin bî-vâsıta C.I, s.68

3

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mukbil-i şâna gerekdür ihtirâz

Vaz'ı şîn âmîzden yoksa zamân

2 Zeyn virmez müdbire ikbâlle

İtse farzâ husrev-i mülk-i cihân C.I, s.68

4

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 'Âkil itmez kimseye ceddiyle kîn

Mihr ü pend-i bâz gûnedür garaz

2 Telh ider dârûsını ekser tabîb

Şiddet ü hiddet-nümâ olsa maraz C.I, s.68

5

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Merd-i 'ibret-gîr ü hikmet-bîn olan

Nefs-i yed-kûyın melâmet eylesün

2 Terk-i levm-i mübtelâ-yı 'aybla

Şükr-i in'âm-ı selâmet eylesün C.I, s.68

6

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Olma hasb-i hâl-cûyı kimsenün

Gûş-dâr-ı cânib-i nutk ol hemân

2 Tercemân-ı lehce zîrâ mehçenün

Râzını eyler sühan fehme 'ayân C.I, s.68-69

7

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gâfilün gelse elinden nef' ü zarr

Def' idüp evvel belâ-yı gafleti

2 Celb iderdi intibâhı sâniyâ

Kalbine görmezdi lâ'ik kasveti C.I, s.69

8

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gayrı itmezdi tefahhuş mübtedî

Müntehî-veş nefsin iz'ân eylese

2 Kendiden olmazdı gâfil yek-nefes

Men 'aref remzine im'ân eylese C.I, s.69

9

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Her ki hissi perdeye dil-bestedür

Derd-i hasretle dem-â-dem hastedür

2 Bî-ta'allukdur bu bezmün ser-hoşı

Kim humâr-ı 'ayş-ı hoşdan restedür C.I, s.69

10

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çârmîh eyler hased mağlûbını

İntikâma ihtiyâc itmez seni

2 'İbret ü efsâne-i 'âlem ider

'İbret-i levm ü hücûm-ı halk anı C.I, s.69

11

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Çeşm-i dilde kim ola za'f-ı şühûd

Rûşen olmaz şem'-i mihr ü mâhla

2 Ülfet itmez nûrla huffâş-vâr

N'eylesün "necmü'l-hüdâ" güm-râhla C.I, s.69

12

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yek-nigâh-ı rûy-ı dil-cûy-ı sebeb

'Âkili eyler giriftâr-ı te'âb

2 Vay eger tekrâr iderse kim olur

Çeşm-i cânı gâfil-i esrâr-ı Rabb C.I, s.69

13

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hoşca düstûrü'l-'ameldür mün'ime

Nükte-i

2 Şekve-rîz olsa gedâ-yı bî-nevâ

Gûş iden dir C.I, s.69

14

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mün'im oldur kim ola in'âm işi

Yohsa bî-ma'nî olur her cünbüşi

3 Fakr-ı bî-sabra düşüp âhır ider

Dest-i âhardan niyâz-ı bahşişi C.I, s.69-70

15

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Olmasa destünde cüz'-i ihtiyâr

İmtihân itmezdi dünyâda hakîm

2 Belki 'ukbâda olurdı bî-sebeb

Mâ-cerâ-yı haşr u mîzân u cahîm C.I, s.70

16

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Vâsık-ı tevfîk-i Hakdur bezr-ger

Kim ider dest ile tohmın zîr-i hâk

2 Harman olsa dâne-i çendi n'ola

Böyledür bahsâyiş-i mennân-ı pâk C.I, s.70

17

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Zahm-ı gadre merhem-i 'özri urup

Bir dem evvel eyle cebr-i inkisâr

2 Gâfil olma tîr-i medd-i âhdan

Kim anı def' itmez illâ i'tizâr C.I, s.70

18

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mümtezicdür cilve-i hicr ü şühûd

Olmadığçün 'ışka dil âyîne-dâr

2 Yohsa nefs ü tâb-ı sarfı anlarun

Enfüs-âbâdı iderdi târ u mâr C.I, s.70

19

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hisse-mend-i kıssa-i gayr olmayan

Bâ'is-i 'ibret olur ahlâfına

2 Câdde-i hayr u şer âhır deyr ü zûd

Pey-rev-i îsâl ider eslâfına C.I, s.70

20

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dil zebâna çünki rüchân üzredür

Zikr ü fikrün rütbesi olur bedîd

2 Za'fına kuvvet virür hâlün makâl

Ehl-i hâl itse n'ola fikr-i medîd C.I, s.71

21

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Rûy-ı dil 'âlem-nümâ âyînedür

Jeng-i âb u gilden olsa pâk ü sâf

2 Lîkin olsa sâde-rûy-ı nakş-ı gayr

Cilve-gâh-ı 'ayn olur bî-şiyn ü kâf C.I, s.71

22

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Olmasaydı hûb u zişt ü bîş ü kem

Birbirine 'aks-endâz-ı şühûd

2 'Arz-ı dîdâr itmez idi âdeme

Şeş-sûy-ı 'âlemden esrâr-ı vücûd C.I, s.71

23

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ol ki nefs-i nâtıka bî-gışş olur

Her dem-i pâki olur intâk-ı Hakk

2 Lehce-i pendi olup tîğ-ı dü-dem

Bîd-reng eyler dil-i sengîni şakk C.I, s.71

24

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Olmayınca gül-şeker şekker-şekîb

'Ayn-ı ni'met kâf-ı nikmet-senc olur

2 Lîkin oldukda hoş-âmiz ol duyar

Zehr-i mâr-ı renc ü şehd-i genc olur C.I, s.71

25

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Perde-i nefs olmayınca ber-tarâf

Âşikâr olmaz cemâl-i men 'aref

2 Kim dimiş

Mâh-ı evc-i lev-keşef Şâh-ı Necef   C.I, s.71-72

26

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nokta-i hâlidür ancak sâ'ire

Gerçi seyri mümkin olur dâ'ire

2 Mâ-melek nokta olınca kim bakar

Ân-ı gayr-ı münkasemde sâ'ire   C.I, s.72

27

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1   Reh-rev-i nîkân olan sâhib-hulûs

Reh-bere nâ-gâh olur âhır duçâr

2   Üft ü hîzin itmez elbette hebâ

Ehl-i sıdkun hazret-i Perverdigâr   C.I, s.72

28

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sâlik-i bî-hem-rehe fikr-i nişest

Zûr idüp gitdükce 'azmi süst olur

2 Gayret-i akrân-ı menzil-rân ile

Nefs-i kâhil pây-tîz ü çüst olur   C.I, s.72

29

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Müşkil-i hecde hezâr-ı 'âleme

Sîne-i meşrûhadur hall-i mübîn

2 Nüsha-i tavzîh-i âfâka dahı

Enfüs-i âdem durur metn-i metîn C.I, s.72

30

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dil ki ser-mest-i şarâb-ı hûş ola

Hâsılı bâzîçe-i efkâr olur

2 Safvet-i hayretde 'ışk ile ve lîk

Dîde-veş âyîne-i dîdâr olur C.I, s.73

31

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hoş-nişîn-i tekye-i nevbet-gede

Çile çekmez râhat-ı vahdetdür

2 Pâyine hem-pây olmaz beste-ser

Kim ser-â-pâ mihnet-i kesretdedür C.I, s.73

32

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Hâside besdür gam-ı bî-hûdesi

İntikâma ihtiyâc itmez seni

2 Hiç safâ-yı vaktüne virme keder

Derd-i hûy-ı bed-helâk eyler anı C.I, s.73

33

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kadr-i yâre gadrle iden cefâ

Mübtelâ-yı sohbet-i ağyâr olur

2 Hem-dem ü gam-hâra lâzımdur vefâ

Sek dahı eylerse ber-hûrdâr olur C.I, s.73

34

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nisbet-i Mevlâ yeter 'abde şeref

N'eylesün mısr-ı sevâda 'izzeti

2 Şöhret-i şânı olınca Mevlevî

İstemez andan ziyâde rif'ati C.I, s.73

35

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Meyl-i dil oldukça beyne'l-asbe'în

Müjde ey meyl-âver-i semt-i sedâd

2 Mîl-i meyl-i dil olup Kıble-nümâ

Rûşen eyler çeşmini Nîl-i murâd C.I, s.74

36

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Müddetü'l-'ömr itseler tayy-ı mekân

Her ser-i kâma idüp bî-hadd niyâz

2 Vâsıl-ı huld-i hakîkat olamaz

İtmeyenler terk-i hestî-i mecâz C.I, s.74

37

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kâmile gelmez gider nakz-i kelâl

Dâ'imâ cûş-ı bahâr-ı şevkdur

2 Cilve-gâh-ı 'ışk-ı Hakk görmez melâl

Dem-be-dem tâze safâ vü zevkdur C.I, s.74

38

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Nisbet-i ahkâm olınca gâlibe

Lâ-cerem mağlûb olur bî-i'tibâr

2 Kanda kaldı fânî vü bâkî k'ola

Fâ'il ü kâbil gibi enbâz-kâr   C.I, s.74

39

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dürre-i beyzâ temevvüc eyleyüp

Oldı a'râz-ı havâdis âşikâr

2 Cevher-i zâta olınca rûy-pûş

İtdiler i'râz-ı a'râz ehl-i kâr   C.I, s.74

40

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Tohm-ı kişt-i âdemidür niyyeti

Mâye-i neşv ü nemâdur himmeti

2 Anlar olsa hâlis ü 'âlî bulur

Evvel ü âhirde 'izz ü rif'ati   C.I, s.75

41

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Kâbil-i irşâd olup makbûl-i Hakk

Hükmin icrâ eyler âhır mâ-sebak

2 Yohsa bî-behre kalup 'irfândan

Alamaz 'ilm-i ledünnîden sebak   C.I, s.75

1